

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 301/2011-17

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 23. júna 2011 predbežne prerokoval sťažnosť Mgr. M. Z., T., zastúpenej advokátkou JUDr. G. Z., B., vo veci namietaného porušenia základných práv zaručených v čl. 46 ods. 1, čl. 47 a čl. 48 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Okresného súdu Trnava č. k. 10 C 179/2008-138 z 11. augusta 2010 a uznesením Krajského súdu v Trnave č. k. 24 Co 394/2010-154 z 9. novembra 2010 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Mgr. M. Z. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 2. februára 2011 doručená sťažnosť Mgr. M. Z., T. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a základných práv zaručených v čl. 47 a čl. 48 ústavy uznesením Okresného súdu Trnava (ďalej len „okresný súd“) č. k. 10 C 179/2008-138

z 11. augusta 2010 a uznesením Krajského súdu v Trnave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 24 Co 394/2010-154 z 9. novembra 2010.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplynulo, že sťažovateľka bola účastníčkou konania v procesnom postavení žalovanej, v ktorom sa E. C., B. (ďalej len „žalobkyňa“) domáhala určenia, že bola spolužijúcou osobou nebohého M. V., naposledy bytom T. (ďalej len „poručiteľ“). Žalobkyňa svoje dedičské právo uplatnila v prebiehajúcom dedičskom konaní po poručiteľovi vedenom okresným súdom pod sp. zn. 13 D 271/2008 (ďalej len „dedičské konanie“). V dedičskom konaní sťažovateľka ako zákonná dedička v tretej dedičskej skupine poprela skutočnosť, že žalobkyňa spĺňa zákonné podmienky na určenie, že bola spolužijúcou osobou poručiteľa, čo by zakladalo jej právo dedič. Keďže dedičské právo žalobkyne sa javilo ako menej pravdepodobné, bola odkázaná v zmysle ustanovenia § 175k ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) uplatniť si svoje dedičské právo žalobou, čo žalobkyňa využila, a 7. novembra 2008 podala okresnému súdu žalobu o určenie, že bola spolužijúcou osobou nebohého poručiteľa. Okresný súd vo veci rozhodol rozsudkom č. k. 10 C 179/2008-127 z 2. júna 2010 tak, že žalobu zamietol.

V súdnom konaní si úspešná sťažovateľka podaním zo 17. mája 2010 uplatnila trovy konania v celkovej sume 7 166,43 € pozostávajúce z trov právneho zastúpenia v sume 6 910,22 € s DPH (za vykonanie 11 úkonov právnej služby) a náhrady cestovných výdavkov v sume 256,21 €. Pri vyčíslení trov konania právna zástupkyňa sťažovateľky vychádzala v súlade s ustanovením § 9 ods. 1 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) „zo sumy 63 326,60 EUR, ktorej sume zodpovedá 1/2-ica dedičstva po poručiteľovi..., ktorého sa navrhovateľka... v tomto súdnom konaní ako druhá dedička domáhala, a ktorá suma predstavuje peniazmi vyčísliteľnú hodnotu sporu, v ktorom sa riešil nárok na tento podiel z dedičstva“. Okresný súd o náhrade trov konania rozhodol uznesením z 11. augusta 2010 tak, že zaviazal žalobkyňu zaplatiť sťažovateľke náhradu trov konania v sume 994,07 € a štátu náhradu trov konania v sume 28,16 € do troch dní od právoplatnosti uznesenia. Okresný súd pri výpočte trov právneho zastúpenia vychádzal z ustanovenia § 11 ods. 1 vyhlášky, podľa ktorého ak nie je možné vyjadriť hodnotu veci alebo práva v peniazoch, alebo ju možno zistiť len

s nepomernými ťažkosťami, základnou sadzbou tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby je jedna trinástina výpočtového základu.

Proti uzneseniu okresného súdu o náhrade trov konania podala sťažovateľka odvolanie vo výroku, ktorý sa týkal zaplata sumy 994,07 €. Sťažovateľka nesúhlasila s právnym záverom okresného súdu, ktorý pri výpočte trov právneho zastúpenia vychádzal z § 11 ods. 1 vyhlášky. Napadnuté rozhodnutie sťažovateľka považovala za nepreskúmateľné a nezrozumiteľné pre neexistenciu odôvodnenia pre postup podľa § 11 ods. 1 vyhlášky. Krajský súd svojím uznesením č. k. 24 Co 395/2010-154 z 9. novembra 2010 odvolaním napadnuté rozhodnutie okresného súdu potvrdil.

Sťažovateľka v rámci dôvodov sťažnosti v podstatnom uviedla:

„Odôvodnenie rozhodnutia porušovateľa v 2/ rade (okresného súdu, pozn.) je nepreskúmateľné a nezrozumiteľné, vychádzajúce len z odvolávania sa na jednotlivé právne normy a síce - najmä ust. vyhlášky č. 655/2004 Z.z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb, ktoré súd v odôvodnení iba cituje. ...Súd v stručnom odôvodnení svojho rozhodnutia vôbec neuvádza dôvody, prečo pri výpočte trov právneho zastúpenia aplikoval práve tieto normy – t. z. nevysvetlil, akými právnymi úvahami sa riadil pri jej použití a tiež ako obsah právnej normy, ktorú na daný prípad aplikoval, interpretoval. Porušovateľ v 2/rade vo svojom napadnutom rozhodnutí vôbec neuviedol ani dôvod, pre ktorý sťažovateľke nepriznal náhradu trov právneho zastúpenia vo výške, ako bola vyčíslená písomným podaním zo dňa 17.5.2010, a ani sa s argumentami sťažovateľky v ňom uvedenými, nevysporiadal. ... Z rozhodnutia súdu prvého stupňa nie je tiež jasné, o aké konkrétne ustanovenia právneho predpisu - vyhlášky č. 655/2004 Z.z. pri svojom rozhodovaní sa opieral a pri vyčísľovaní trov právneho zastúpenia, vychádzal. ...

Odňatím možnosti konať pred súdom sa rozumie i postup súdu, ktorým znemožnil účastníkovi konania realizáciu jeho procesných práv. Takýmto právom je i právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia. ...

Sťažovateľka... vidí porušenie svojho práva na spravodlivý súdny proces... v tom, že všeobecné súdy pri výklade a aplikácii zákonných predpisov, ktorým Ústava SR zveruje úpravu súdneho konania, sa natoľko odchyľili od znenia príslušných ustanovení, že zásadne popreli ich účel a význam. ...

Predmetom súdneho konania na súde prvého stupňa... bolo... určenie, že navrhovateľka E. C. bolo spolužijúcou osobou nebohého poručiteľa M. V., čím navrhovateľka sledovala priznanie svojho dedičského práva dedič' 1/2-icu dedičstva po poručiteľovi, poukazujúc na ust. § 475 ods. 1 Občianskeho zákonníka. ... Už teda z tohto samotného návrhu jednoznačne a neomylné vyplýva úmysel a cieľ navrhovateľky E. C. sledovaný v predmetnom súdnom konaní - domáhanie sa svojho konkrétneho práva - dedičského práva, čím je získanie konkrétnej majetkovej hodnoty (1/2-ica dedičstva po poručiteľovi zodpovedá sume vo výške 63.326,60 EUR), a nie len púhe určenie, že s nebohým poručiteľom M. V. bola spolužijúcou osobou.

Aj zo samotného ust. § 175k ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku vyplýva, že riešenie sporných skutočností je dané do súvisu s dedičským právom a na riešenie tohto práva je odkázaný ten dedič, ktorého dedičské právo sa javí ako menej pravdepodobné t.j. aby si svoje právo uplatnil na súde. ...

Platná právna úprava, podľa ktorej sa... dedičstvo nadobúda už smrťou poručiteľa..., považuje za dediča (vlastníka majetku poručiteľa) tú osobu, ktorej svedčí právny dôvod dedenia a ktorá sa stala subjektom dedičského práva už na základe uvedenej objektívnej skutočnosti. Predmetné prvostupňové súdne konanie bolo vyvolané vlastným dedičským konaním v zmysle ust. § 175k ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku. Ak by navrhovateľka E. C. preukázala, že je osobou, ktorej v dôsledku smrti poručiteľa svedčí právny dôvod t.j. dedičský titul a dedičské právo, ktoré bolo predmetom tohto konania, získala by majetkový prospech vyjadriteľný v peniazoch; v tomto konaní súd rozhodoval o tom, či navrhovateľka je alebo nie je dedičkou po poručiteľovi t.j. či sa stala alebo nestala smrťou poručiteľa jedným z vlastníkov resp. spoluvlastníkov majetku tvoriaceho predmet dedičstva.

Podľa názoru sťažovateľky bolo hodnota predmetného súdneho konania zrejmá a daná hodnotou 1/2-ice dedičstva po poručiteľovi M. V., ktorého dedičského podielu sa v konečnom dôsledku navrhovateľka E. C. domáhala. ... Preto aj právna zástupkyňa sťažovateľky pri svojom vyčíslení trov právneho zastúpenia zo dňa 17.5.2010 vychádzala z hodnoty polovice dedičstva po poručiteľovi a svoj výpočet vykonala v súlade s ust. § 9 ods. 1 vyhlášky č. 655/2004 Z. z.

Porušovateľ v 2/ a rovnako aj v 1/ rade pri svojom rozhodovaní vyššie uvedené skutočnosti (skutočnú hodnotu predmetu súdneho konania) prehliadali, v dôsledku čoho

vyvodili právne závery zjavne neodôvodnené a arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, majúce za následok porušenie základného práva a slobody sťažovateľky.

... porušovateľ v 1/ rade... svojim rozhodnutím zo dňa 9.11.2010, č.k. 24Co 394/2010-154 napadnuté rozhodnutie prvostupňového súdu potvrdil a svoje rozhodnutie zdôvodnil absenciou ust. § 13 ods. 7 vyhlášky č. 163/2002 Z.z. vo vyhláške č. 655/2004 Z.z., čo je podľa názoru sťažovateľky absolútne neakceptovateľným spôsobom výkladu a aplikácie práva. Založiť rozhodnutie na nedostatku výslovnej právnej úpravy na mieste, kde možno bez ťažkostí aplikovať právne predpisy riadnym a preskúmateľným spôsobom, je neakceptovateľné. ...

Sťažovateľka je toho názoru, že postupom porušovateľa v 1/ a v 2/ rade bolo porušené jej základné právo na súdnu ochranu garantované článkom 46 ods. 1 Ústavy SR, ktorého obsahom je nepochybne nárok na náhradu trov konania, ktorý nárok jej mal byť uplatnený a priznaný v súlade s článkom 46 ods. 4 v spojení s Článkom 51 ods. 1 Ústavy SR, keďže sú splnené zákonné predpoklady na ich priznanie. Tým, že porušovateľ v 1/ a 2/ rade aplikovali pri vyčísl'ovaní trov právneho zastúpenia nesprávne ustanovenie právneho predpisu, bola sťažovateľka na svojich právach poškodená.“

Na základe uvedených skutočností sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd po prijatí jej sťažnosti na ďalšie konanie vydal tento nález:

„Krajský súd v Trnave ako porušovateľ v 1/ rade uznesením zo dňa 9.11.2010, č.k. 24Co 394/2010-154 porušil právo sťažovateľky na spravodlivý súdny proces podľa článku 46 ods. 1, článku 47 a článku 48 Ústavy Slovenskej republiky ako súčasť širšieho ústavného práva na súdnu a inú právnu ochranu.

Okresný súd Trnava ako porušovateľ v 2/rade uznesením zo dňa 11.8.2010, č.k. 10C 179/2008-138 porušil právo sťažovateľky na spravodlivý súdny proces podľa článku 46 ods. 1, článku 47 a článku 48 Ústavy Slovenskej republiky ako súčasť širšieho ústavného práva na súdnu a inú právnu ochranu.

Uznesenie porušovateľa v 1/ rade - Krajského súdu v Trnave zo dňa 9.11.2010, č.k. 24Co 394/2010-154 a uznesenie porušovateľa v 2/ rade - Okresného súdu Trnava zo dňa

11.8.2010, č.k. 10C 179/2008-138 sa zrušuje a vec vracia na ďalšie konanie a rozhodnutie porušovateľovi v 2/ rade - Okresnému súdu Trnava.

Porušovatelia základného práva sú povinní sťažovateľke nahradiť trovy právneho zastúpenia vo výške 314,18 EUR /za 2 úkony - prevzatie a príprava právneho zastúpenia, podanie sťažnosti na Ústavný súd SR, podľa ust. § 11 ods. 3 vyhlášky 655/2004 Z. z. ... /, ktoré sú povinní zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu na účet jej právnej zástupkyne JUDr. G. Z., advokátky, so sídlom: B.“

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí senátu bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom

prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Predmetom sťažnosti je namiatané porušenie základných práv sťažovateľky zaručených v čl. 46 ods. 1, čl. 47 a čl. 48 ústavy uznesením okresného súdu č. k. 10 C 179/2008-138 z 11. augusta 2010 a uznesením krajského súdu č. k. 24 Co 394/2010-154 z 9. novembra 2010.

1. Na rozhodnutie o tej časti sťažnosti, ktorá smeruje proti uzneseniu okresného súdu č. k. 10 C 179/2008-138 z 11. augusta 2010, nie je daná právomoc ústavného súdu. Ako to vyplýva z už citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy, právomoc ústavného súdu poskytovať ochranu základným právam a slobodám je daná iba subsidiárne, teda len vtedy, keď o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Proti uzneseniu okresného súdu bolo prípustné odvolanie ako riadny opravný prostriedok, ktorý sťažovateľka aj využila, a preto právomoc poskytnúť ochranu označeným právam sťažovateľky mal krajský súd v odvolacom konaní. Tým je zároveň vylúčená právomoc ústavného súdu.

Z tohto dôvodu bolo potrebné sťažnosť sťažovateľky v tejto časti odmietnuť pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde (I. ÚS 103/02, III. ÚS 70/02).

2. Sťažnosť sťažovateľky, ktorou namieta porušenie základných práv zaručených čl. 46 ods. 1, čl. 47 a čl. 48 ústavy uznesením krajského súdu č. k. 24 Co 394/2010-154 z 9. novembra 2010, ktorým krajský súd potvrdil rozhodnutie okresného súdu o náhrade trov konania, je podľa názoru ústavného súdu zjavne neopodstatnená.

O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto

možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, I. ÚS 110/02, I. ÚS 88/07).

Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie veci všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 382/06).

Zo sťažnosti vyplýva, že porušenie základného práva sťažovateľky na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v jej nesúhlase s právnym názorom krajského súdu vysloveným v namietanom rozhodnutí, ktorým krajský súd potvrdil rozhodnutie okresného súdu o náhrade trov konania, keď sa pri vyčíslení trov právneho zastúpenia sťažovateľky stotožnil s aplikáciou ustanovenia § 11 ods. 1 vyhlášky. Podľa názoru sťažovateľky krajský súd sa pri výklade a aplikácii zákonných predpisov natoľko odchyľil od ich znenia, že zásadne poprel ich účel a význam. Sťažovateľka preto považuje právny záver krajského súdu vyslovený v namietanom rozhodnutí za arbitrárny. V odôvodnení namietaného rozhodnutia sa tiež krajský súd nedostatočne vysporiadal s odvolacími námietkami sťažovateľky.

Ústavný súd v tomto konaní preto skúmal, či právny názor vyslovený v uznesení krajského súdu č. k. 24 Co 394/2010-154 z 9. novembra 2010 je z ústavného hľadiska udržateľný a akceptovateľný. Krajský súd v odôvodnení namietaného rozhodnutia uviedol:

«... Pri rozhodovaní o náhrade trov konania vychádza súd zo zásady zodpovednosti za výsledok (zásada úspechu) alebo zo zásady zodpovednosti za zavinenie alebo náhodu. Zásada zodpovednosti za výsledok (zásada úspechu) sa uplatňuje pri rozhodovaní o náhrade trov sporového konania. Len v sporovom konaní sa totiž dá hovoriť o úspechu, resp. neúspechu účastníka konania. Kritérium pre priznanie nároku na náhradu trov konania je miera úspechu vo veci, ktorá sa zisťuje tak u žalobcu, ako aj u žalovaného.

V konaní nebolo sporné, a to na základe právoplatného rozsudku Okresného súdu v Trnave, č. k. 10C/179/2008-127, zo dňa 2.6.2010, že odporkyňa bola v konaní v celom rozsahu úspešná a preto nebolo pochyb o tom, že navrhovateľka je povinná jej trovy konania uhradiť v celom rozsahu. Išlo o trovy právneho zastúpenia, ktoré právna zástupkyňa odporkyne svojim podaním zo dňa 17.5.2010 (č. 1. 120) vyčíslila celkom na sumu 7.166,43 Eur, čo v prepočte predstavuje 215.895,87 Sk. Z vyčíslenia trov právneho zastúpenia je zrejmé, že právna zástupkyňa odporkyne vychádzala z hodnoty dedičstva 3.815.554 Sk,-pričom polovica tejto hodnoty predstavuje 1.907.777 Sk, Čo právna zástupkyňa odporkyne považovala za hodnotu sporu, v ktorom sa rieši nárok na tento podiel z dedičstva.

Naopak z odôvodnenia rozhodnutia súdu prvého stupňa je zrejmé, že vychádzal z § 11 ods. 1 vyhlášky č. 655/2004 Z. z. a vzhľadom na charakter žaloby „určenie, že navrhovateľka bola spolužijúcou osobou nebohého M. V., zomrelého...“ vychádzal z toho, že v danom prípade nie je možné vyjadriť hodnotu veci, alebo práva v peniazoch a preto vychádzal pri oceňovaní úkonu advokátky z jednej trinástiny výpočtového základu, ktorý bol v r. 2008 - 48,63 Eur za úkon, v roku 2009 - 53,49 Eur za úkon a v roku 2010 - 55,49 Eur za úkon.

Vzhľadom na vyššie uvedené rozporné právne prístupy súdu prvého stupňa a odporkyne pri posudzovaní hodnoty sporu bolo teda úlohou odvolacieho súdu právne ustáliť, ktorý z vyššie uvedených právnych výkladov je správny.

Pokiaľ sa týka odvolacieho dôvodu, že rozhodnutie súdu prvého stupňa je nepreskúmateľné a nezrozumiteľné, lebo nebolo dostatočne odôvodnené, sa odvolací súd

s ním nestotožnil, lebo prvostupňový súd jednoznačne vo svojom odôvodnení citoval ustanovenie zákona, z ktorého vychádzal pri posudzovaní sporu a to § 11 ods. 1 vyhlášky č. 655/2004, lebo išlo o určovací žalobu, ktorou sa navrhovateľka domáhala, že bola spolužijúcou osobou nebohého brata odporkyne, t. j. M. V., zomrelého... Z týchto dôvodov preto nemohol byť naplnený odvolací dôvod podľa § 205 ods. 2 písm. a) a b).

Pokiaľ sa týka správnosti právneho posúdenia odvolací súd považuje za potrebné uviesť nasledovné.

Právna zástupkyňa odporkyne bola splnomocnená na zastupovanie odporkyne na základe plnej moci zo dňa 6.12.2008. Teda za účinnosti vyhlášky č. 655/2004 o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb. Problém posudzovania hodnoty sporu pri určovacích žalobách pretrváva už niekoľko rokov a doteraz nie je uspokojivo vyriešený. Tento problém nastolilo znenie § 13 ods. 7 vyhlášky č. 163/2002 Z. z., ktorá platila a bola účinná do 1.1.2005.

Podľa § 13 ods. 7 vyhlášky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytnutie právnych služieb vo veciach určenia platnosti alebo neplatnosti právnych úkonov, vo veciach určenia, či tu právny vzťah alebo právo je alebo nie je, patrí základná sadzba tarifnej odmeny určená podľa ods. 1 z hodnoty tejto veci, práva, alebo výšky tohto plnenia.

Na základe tejto právnej úpravy pred 1.1.2005 sa pri určovacích žalobách, alebo žalobách, či tu právny vzťah, alebo právo je, alebo nie je, vychádzalo z hodnoty veci, ktorej sa určenie malo týkať alebo určiť, či tu právny vzťah alebo právo je. Od 1.1.2005 však nadobudla účinnosť vyhláška č. 655/2004 o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb a v tejto vyhláške už absentuje ustanovenie, že vo veciach určenia platnosti, alebo neplatnosti právnych úkonov, ak je ich predmetom vec, právo, alebo plnenie oceniteľné peniazmi, patrí základná sadzba tarifnej odmeny určená z hodnoty tejto veci, práva alebo výšky tohto plnenia, ako to explicitne upravovalo ust. § 13 ods. 7 predchádzajúcej vyhlášky č. 163/2002 Z. z. za účinnosti ktorej bolo potrebné trovy právneho zastúpenia priznať z vychádzajúc z hodnoty práva (viď v tomto smere aj rozhodnutie Krajského súdu Košice 3Co/24/2008 z 18.11.2008).

Za súčasnej právnej úpravy je možné postupovať len podľa § 9 ods. 1 vyhlášky č. 655/2004 Z. z., že základná sadzba tarifnej odmeny sa stanoví podľa tarifnej hodnoty veci

alebo druhu veci, alebo práva a podľa počtu úkonov právnej služby, ktoré advokát vo veci vykonal, ak táto vyhláška neustanovuje inak. Alebo potom podľa § 11 ods. 1 vyhláška č. 655/2004, že základná sadzba tarifnej odmeny za 1 úkon právnej služby je jedna trinástina výpočtového základu, ak nie je možné hodnotu veci alebo práva vyjadriť v peniazoch, alebo ak ju možno zistiť len s nepomemými ťažkosťami.

§ 9 ods. 1 a § 11 ods.1 vyhlášky č. 655/2004 Z. z. nahradili predchádzajúcu právnu úpravu v § 13 ods. 7 vyhlášky 163/2002. V § 9 ods. 1 už nie je zmienka o žalobách vo veciach určenia platnosti alebo neplatnosti právnych úkonov, vo veciach určenia, či tu právny vzťah alebo právo je, alebo nie je, čím zákonodarca zjavne prejavil úmysel vyriešiť problémy právnej praxe, ktoré ust. § 13 ods. 7 vyhlášky č. 163/2002 Z. z. prinášalo. Súčasný § 9 ods. 1 explicitnejšie hovorí, že základná sadzba tarifnej odmeny sa stanoví podľa tarifnej hodnoty veci alebo druhu veci, alebo práva a podľa počtu úkonov právnej služby, ktoré advokát vo veci vykonal, ak táto vyhláška neustanovuje inak. Naproti tomu § 11 ods.1 hovorí o výške základnej sadzby v sporoch, kde nie je možné hodnotu veci, alebo uplatneného práva vyjadriť v peniazoch.

Na záver je možné konštatovať, že v spore prebiehajúcim na základe odvolania na Krajskom súde v Trnave ohľadne trov bola predmetom meritórneho konania žaloba, ktorou sa navrhovateľka domáhala len určenia, že bola spolužijúcou osobou nebohého poručiteľa M. V. ... Takže zjavne aj v tomto prípade nemožno vychádzať z hodnoty veci alebo druhu veci alebo práva. Ide totiž o hodnotu, ktorú nie je možné vyjadriť v peniazoch. Výklad odporkyne, resp. jej právnej zástupkyne, že navrhovateľka by v prípade úspechu určovacej žaloby sa do budúcnosti stala spoludedičkou, resp. vlastníčkou polovice dedičstva, ktoré sa dá vyjadriť v peniazoch (pričom v predstihu prejedikuje rozhodnutie notára) a z takejto hodnoty úkonu treba v občianskoprávnom konaní pri určujúcej žalobe vychádzať, nepovažoval odvolací súd za súladný so zámerom zákonodarcu, zároveň ho považoval za nesúladný s aktuálnou judikatúrou a tento výklad podľa názoru odvolacieho súdu je účelový, sledujúci zámer zvýšiť hodnotu úkonov advokáta v určovacej žalobe, ktorou sa navrhovateľka domáhala len určenia, že žila s nebohým pred jeho smrťou v spoločnej domácnosti.»

V odôvodnení namietaného rozhodnutia krajský súd dostatočným spôsobom uviedol výstižné dôvody, pre ktoré uznesenie súdu prvého stupňa v odvolaní napadnutej časti o náhrade trov konania potvrdil. Ústavný súd konštatuje, že postup krajského súdu pri odôvodňovaní svojho právneho záveru nemožno považovať za zjavne neodôvodnený alebo arbitrárny. Skutočnosť, že sťažovateľka sa s právnym názorom krajského súdu nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti tohto názoru a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť jeho právny názor svojim vlastným. V konečnom dôsledku ústavný súd nie je opravným súdom právnych názorov krajského súdu. Ingerencia ústavného súdu do výkonu tejto právomoci všeobecných súdov je opodstatnená len v prípade jeho nezlučiteľnosti s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou. Aj keby ústavný súd nesúhlasil s interpretáciou zákonov všeobecných súdov, ktoré sú „pánmi zákonov“, v zmysle citovanej judikatúry by mohol nahradiť napadnutý právny názor krajského súdu iba v prípade, ak by ten bol svojvoľný, zjavne neodôvodnený, resp. ústavne nekonformný.

Podľa názoru ústavného súdu právny názor krajského súdu v danej veci je zdôvodnený vyčerpávajúcim spôsobom, ktorý ústavný súd považuje za ústavne akceptovateľný. Zo záverov krajského súdu nevyplýva jednostrannosť alebo taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich podstaty či zmyslu.

Na doplnenie správnosti právneho záveru krajského súdu vysloveného v namietanom rozhodnutí ústavný súd uvádza, že hodnota (dedičského) práva, resp. hodnota dedičstva, ktorá by v konečnom dôsledku pripadla žalobkyni, ak by sa úspešne dovolala svojho dedičského práva, nebola v čase konania zrejmá. Tá by vyplynula až zo samotného meritórneho rozhodnutia vydaného v dedičskom konaní, teda z osvedčenia notára, prípadne z uznesenia súdu o dedičstve. Z právnej úpravy dedičského práva totiž vyplýva, že v prípade viacerých dedičov je vždy možnosť vyporiadať dedičstvo dohodou podľa § 482 Občianskeho zákonníka. Len v prípade, ak k dohode nedôjde, resp. dohodu súd neschváli, dôjde k vyporiadaniu dedičov podľa ich dedičských podielov. Aj v tomto prípade môže byť obsah rozhodnutia o potvrdení dedičstva podľa dedičských podielov korigovaný prípadným

započítaním bezplatne nadobudnutého majetku na dedičský podiel (§ 484 Občianskeho zákonníka). Aj keď osvedčenia, ako aj právoplatné uznesenia o dedičstve majú iba deklaratórnu povahu, pretože k nadobudnutiu dedičstva dochádza ipso iure smrťou poručiteľa, je nimi bezpečne ustálené, na ktorého z dedičov prešiel poručiťov majetok, resp. ako sa dedičia medzi sebou vporiadali.

Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje aj na judikatúru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“), ktorý v rozsudku sp. zn. 5 M Cdo 15/2007 z 22. februára 2008 (nepublikovaný rozsudok dostupný na stránke www.nssr.gov.sk) uviedol: „Právna úprava dedičského práva vychádza z princípu ingerencie štátu pri nadobúdaní dedičstva. Okrem iného predpokladá aj to, že dedičstvo po poručiťovi musí byť súdom prejednané a rozhodnuté... . Podľa rozhodnutia súdu o potvrdení dedičstva alebo o vporiadaní dedičov sa dedičstvo nadobúda s účinnosťou ku dňu smrti poručiteľa. V čase od smrti poručiteľa až do potvrdenia dedičstva alebo vporiadania dedičov právoplatným rozhodnutím súdu (§ 175p, § 175q, § 175zca OSP) nie je isté, s akým výsledkom sa konanie o dedičstve skončí, najmä kto bude poručiťovým dedičom a ako bude vporiadané dedičstvo medzi viacerých dedičov. ...“

Krajský súd preto správne v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že pri rozhodovaní o trovách konania nebolo možné vychádzať z hodnoty (dedičského) práva, keďže tá je deklarovaná až právoplatným uznesením o dedičstve, resp. osvedčením o dedičstve vydaným notárom ako súdnym komisárom.

Uvedené skutočnosti boli podkladom pre záver ústavného súdu, že sťažnosť sťažovateľky v časti namietajúcej porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy namietaným rozhodnutím krajského súdu bolo potrebné odmietnuť už pri jej predbežnom prerokovaní z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

Pokiaľ ide o sťažovateľkou namietané porušenie základných práv podľa čl. 47 a čl. 48 ústavy uznesením krajského súdu, ústavný súd konštatuje, že sťažovateľka aj napriek svojmu kvalifikovanému právnenmu zastúpeniu v sťažnosti neodôvodnila, v čom

vidí porušenie uvedených článkov ústavy, resp. porušenie ktorých atribútov označených práv namieta, a preto je sťažnosť v tejto časti nepreskúmateľná. Nepreskúmateľnosť sťažnosti v tejto časti neumožňuje ústavnému súdu dospieť k záveru o príčinnej súvislosti medzi označenými základnými právami na jednej strane a namietaným rozhodnutím na strane druhej (m. m. III. ÚS 263/03, II. ÚS 98/06, III. ÚS 299/07, I. ÚS 256/08).

Vzhľadom na všetky uvedené skutočnosti ústavný súd rozhodol tak, ako to vyplýva z výroku tohto uznesenia.

Keďže sťažnosť bola odmietnutá ako celok, ústavný súd sa ďalšími návrhmi sťažovateľky uplatnenými v jej sťažnosti už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. júna 2011